

שלושים שנה לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין

יום השנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין

פתח דבר (למורה)

היום, י"ב בחשוון תשפ"ו, אנו מציינים שלושים שנה לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין.

ביום שבת, י"ב בחשוון תשנ"ו 4.11.1995, נרצח יצחק רבין בסיומה של עצרת המונים שנשאה את הכותרת "כן לשלום, לא לאלימות", במרכזה הסואן של תל אביב. הוא נורה בגבו על ידי מתנקש ישראלי־יהודי שהתנגד למהלכים המדיניים שאותם שאף רבין לקדם. הרצח היה שיאו האלים של משבר עמוק בחברה הישראלית, ויש הטוענים שטרם סיימנו להתמודד עם מקורותיו העמוקים ועם השלכותיו הקשות, המלוות אותנו עד היום.

אחד האתגרים הגדולים שלנו כמחנכים ומחנכות הוא לגשר בין עבר להווה, ולסייע לתלמידינו ותלמידותינו להבין כיצד אירועים שהתרחשו לפני שנולדו עדיין מעצבים את המציאות שלהם. מערך פעילות זה מטרתו להיענות לאתגר ולהציע דרכים לעיסוק ברצח יצחק רבין, גם שלושים שנה אחרי. זאת, מתוך הבנה-שרצח ראש ממשלה ושר ביטחון במדינה דמוקרטית הוא אירוע טקטוני המזעזע את יסודותיה של כל מדינה, קל וחומר מדינה מרובת אתגרים ושסעים כמו מדינת ישראל.

אדוותיו של הרצח מלוות את הסיפור הישראלי מאז ועד היום, ולכן יום הזיכרון הממלכתי לציון הרצח חייב לאפשר דיון, לימוד ושיח שיש להם זיקות, משמעויות והשתמעויות להווה ולעתיד הישראלי.

- מטרת המערך היא לאפשר מרחב בטוח לדיון, לשאלות ולחיפוש משותף אחר משמעויות.
- המערך מתאים לכיתות ט'-י"ב ואפשר להעבירו במגוון שיעורים (חינוך, היסטוריה, אזרחות, אימונות, השכלה כללית ועוד).

המשך פתח דבר (למורה)

חוק יום הזיכרון ליצחק רבין – תשנ"ז (1997):

חוק יום הזיכרון ליצחק רבין קובע כי יום זה יצוין בבתי הספר בפעולות שתעסוקנה בדמותו ובפועלו של יצחק רבין ובפעולות שתוקדשנה לחשיבות הדמוקרטיה הישראלית ולסכנות הגלומות באלימות לחברה ולמדינה.

שלושת המעגלים המרכזיים הרלוונטיים לעיסוק ביום זיכרון זה: האיש ופועלו, אירוע הרצח וההקשר החברתי-פוליטי-סוציולוגי של הרצח, מציבים בפני צוותי החינוך אתגרים חינוכיים הנובעים ממקורות שונים – התחושות הסובייקטיביות האישיות שלנו, משמעותו האישית והלאומית של היום והחזון הערכי והפדגוגי שאנו, כנשות חינוך, יוצקות אל יום הזיכרון ליצחק רבין.

השנה בחרנו להעמיד במרכז מערך הפעילות את הכרזה שעוצבה על ידי רונה יעקבי ועידו בן-דור שבמרכזה דגל מדינת ישראל. כמו כל סמל לאומי, מהווה דגל מדינה מוקד להזדהות, גורם מאחד המלכד סביבו קבוצת אנשים. הדגל מייחד את המדינה ואת תושביה, מגדיר ומבחין אותם ממדינות אחרות. בכרזה שלפנינו מופיע דגל ישראל שעליו ניכרים סימני שבר וסדקים שניסו לאחותם ולתקנם..

הדגל כסמל לאומי

סמלים חשובים לכל קבוצה או חברה אנושית. הם מעין "קוד" למרכיבים תרבותיים, חברתיים וערכיים, מבטאים רעיונות וערכים משותפים, ומחזקים את תחושת הזהות והשתייכות. סמלים לאומיים מבטאים את סיפורה של קבוצה שהתארגנה על בסיס משותף והפכה לקבוצה לאומית, והם מהווים מוקד להזדהות וכבוד וגורם מאחד ומלכד. אחד הסמלים הבולטים ביותר הוא הדגל – סמל בולט למראה, הנושא משמעויות היסטוריות, תרבותיות וערכיות. הדגל מאחד בין אזרחי המדינה, מייחד את המדינה ממדינות אחרות ומאפשר לזהות אותה מיד. הצבעים והצורות שעליו נבחרו בקפידה, וכל אחד מהם מייצג רעיון מסוים.

כשאזרחיה של מדינה רואים את דגלם, הם קולטים מתוכו מסר של תפיסות וערכים אשר עמוסים משמעויות דומות עבור כל אחד מהם, והם חשים תחושות של גאווה והשתייכות הנובעות מן המטען הרגשי והערכי הטמון בסמל.

סביב הדגל מתפתח גם פרוטוקול מיוחד של כבוד [הרמה והורדה, עמידה דום לכבודו, איסורים על השמדה או ביזיון]. פרוטוקול זה מעצים את מעמדו הסמלי של הדגל כמייצג תפיסות ערכיות וכמייצג את הדרך שלפיה אנשים רוצים לחיות, את הרעיונות אשר הם רוצים לשמר, ואת האמונות שחשוב להם לקיים.

מטרות

1. התלמידים והתלמידות יכירו את דמותו של יצחק רבין ופועלו.
2. התלמידים והתלמידות ידונו במשמעותו של יום זיכרון ממלכתי.
3. התלמידים והתלמידות יעמדו על המשמעויות של סמל לאומי ועל תרומתו בעיצוב לכידות חברתית.
4. התלמידים והתלמידות ישוחחו על הסכנות וההשלכות הקשות הנגזרות מפגיעה בסמלים לאומיים.

ערכה זו כוללת כמה פעילויות

מומלץ לעבור על המצגת ולבחור מראש בפעילות ההולמת ביותר את כיתתך:

- פעילות פתיחה: "לא תשכח" (15–20 דקות).
- מדרש כחה: כחה לציון שלושים שנה לרצח רה"מ ושר הביטחון יצחק רבין (15–20 דקות).
- סמלי מדינה חהות קולקטיבית
- שברים וסדקים בחברה הישראלית

פעילות פתיחה: "לא תשכח"

א. המורה תציג כרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה־10 לרצח יצחק רבין:

- ☐ מה רואים בכרזה?
- ☐ מה עומד לדעתכם מאחורי הבחירות הגרפיות של המעצבת (פונט, ניקוד, צבע)?
- ☐ איזה מסר מעבירה הכרזה?
- ☐ מה ה"לא תשכח" האישי שלכם?
- ☐ מה ה"לא תשכח" שלדעתכם חשוב שמערכת החינוך תמשיך להנחיל לדורות הבאים? (למורה: כדאי ואף רצוי לכתוב על הלוח את הדברים שעולים בקרב התלמידים ולנסות להבין האם יש בהם מהמשותף).

ב. המורה תקרין סרטון העוסק בחייו ובמותו של יצחק רבין:*

- ☐ אילו מחשבות ורגשות הסרטון או הכרזה מעוררים בכם?
- ☐ אילו אירועים היסטוריים מזכרים בו?
- ☐ כיצד המסר שהועבר באמצעות הכרזה הקודמת קשור לסרטון?

*לחילופין, ניתן להציג מצגת על תחנות מחייו של יצחק רבין.

ג. המורה תשאל:

מה בעיניכם אין לשכוח בקשר ליום הזיכרון לרצח יצחק רבין?

➤ את האיש?

➤ את מעשה הרצח?

➤ את ההקשר החברתי-פוליטי שבו נרצח יצחק רבין?

➤ את עובדת היותו של הרצח, רצח פוליטי?

➤ משהו אחר?

מדוע?

לא תשכח

יום הזיכרון הלאומי לרצח של ראש הממשלה יצחק רבין

4.11.1995 | יום הזיכרון הלאומי לרצח של ראש הממשלה יצחק רבין | 4.11.1995

לֹא תִשָּׁכַח

יום השנה העשירי לחוצתו של ראש הממשלה יצחק רבין

<https://doi.org/10.1002/anie.202311111> | <https://www.nature.com/articles/d42485-023-00000-0> | Received: 4.11.2023

שלושים שנה לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין

הכחזה שעוצבה על ידי רונה יעקבי ועידו בן־דור תהיה נקודת הפתיחה לדיון עמוק עם התלמידים והתלמידות:

- ☐ מה חשיבותו של סמל לאומי?
- ☐ כיצד ניתן לפגוע בסמל לאומי? מה משמעות הפגיעה בו?
- ☐ אילו אירועים נחווים על ידי בני הנוער כאירועים משבריים? מדוע?
- ☐ כיצד משפיעים אירועים משבריים על הזהות הקולקטיבית שלנו? מה משמעותו של שבר בהקשר הלאומי־חברתי?
- ☐ האם וכיצד אפשר להפוך שבר להזדמנות? על מי מוטלת האחריות לעשות כן?

מדרש כרזה

המורה תציג כרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון השלושים
לרצח יצחק רבין.

שאלות לדיון:

- ☐ מה רואים בכרזה?
- ☐ אילו תחושות ורגשות מעוררת בכם הכרזה?
- ☐ אילו מחשבות מעוררת בכם הכרזה?
- ☐ מה הרעיון העומד בבסיס הכרזה?
- ☐ מהם הרכיבים המרכזיים שבהם בחרו מעצבי הכרזה להשתמש? מה משמעותם של רכיבים אלה?
- ☐ מה לדעתכם מסמלים השברים?
- ☐ מהו לדעתכם המסר של הכרזה? האם הוא אופטימי או פסימי?
- ☐ כיצד הרכיב המרכזי בכרזה משרת את המסר?

מדרש כרזה – המשך

שאלות נוספות לדיון:

- ☐ איזו כותרת מתאימה לכרזה?
- ☐ איזה סיפור מספרת הכרזה על מדינת ישראל ועל החברה הישראלית? האם אתם מסכימים עם הסיפור הזה?
- ☐ איזה מסר מעבירה הכרזה לגבי החברה והמדינה בעבר, בהווה ובעתיד? האם אתם מסכימים עימו?
- ☐ מה לדעתך הקשר בין הכרזה לבין יום הזיכרון לרצח יצחק רבין?
- ☐ קראו את דברי יוצרי הכרזה. האם אתם מסכימים עימם? מדוע?

הקונצרט
הישראלי
יום השנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין
מרכז יצחק רבין

יום השנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין

הבמזיאון
הישראלי
מרכז יצחק רבין

דברי היוצרים: רונה יעקבי ועידו בן־דור

בחרנו לשאוב השראה ממקום אחר ורחוק –
התרבות היפנית.
שם, באומנות עתיקה בשם קינצוגי,
לא מסתירים שבר – אלא צובעים אותו בזהב.

הפגם אינו מוסתר, אלא מודגש.
הוא הופך לחלק מהיופי, מהסיפור, מהזהות.
אנחנו לקחנו את סמל מדינת ישראל – הדגל,
וצבענו בזהב את הסדקים המטאפוריים שיצרה
ההיסטוריה:
הרצח שטלטל את היסודות, השנים האחרונות
שהביאו קיטוב,
והשברים שליוו אותנו עוד קודם.

לא כדי למחוק – אלא כדי להכיר,
לא כדי להסתיר – אלא כדי לצמוח.
כי כל שבר הוא גם סימן חיים.
והשברים האלה – הם חלק מהיופי שלנו.
המבט שלנו מופנה החוצה, אל תרבות רחוקה –
אבל נקודת ההתייחסות היא עמוק מבפנים.
כך אנחנו מספרים סיפור אוניברסלי:
כל משבר הוא גם הזדמנות.

הבנקאי
הישראלי
יום השנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין
מדבר יצחק רבין

סמלי מדינה וזהות קולקטיבית

תהליך יצירת סמלים ובחירתם של סמלים לאומיים עשויים ללמד על הערכים שמדינה בוחרת לאמץ בתהליך עיצובה כמדינת לאום. ערכים הקשורים ליחיד, לקבוצה, לעם.

דגל המדינה הוא סמל לאומי המעוגן בחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה (1949) ובחוק יסוד: ישראל מדינת הלאום של העם היהודי.

- אילו רכיבים כולל דגל המדינה? מה משמעותם?
- מתי בפעם האחרונה ראיתם את דגל ישראל? באיזה הקשר?
- מה אתם חשים כאשר אתם רואים את דגל המדינה? מדוע?
- מתי בפעם האחרונה החזקתם בדגל ישראל? באיזה הקשר? כיצד חשתם כאשר החזקתם בו?
- אילו עוד סמלי מדינה אתם מכירים? האם גם הם מעוררים בכם את אותן תחושות? מדוע?
- אילו תחושות עולות בכם נוכח הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון השלושים ליצחק רבין?
- מה דעתכם על ההחלטה להציג את דגל המדינה באופן הזה?

סמלי מדינה וזהות קולקטיבית – המשך

לפניכם שתי כרזות שעוצבו לציון יום הזיכרון הממלכתי ליצחק רבין:
השמאלית עוצבה לציון יום הזיכרון העשרים והימנית לציון יום הזיכרון השלושים.

- ☐ דונו בנקודות דמיון ושוני בין הכרזות.
- ☐ מה אפשר ללמוד מדיון זה בנוגע ליום הזיכרון ליצחק רבין? בנוגע לחברה הישראלית ולמדינת ישראל?
- ☐ איזו כרזה מתאימה יותר בעיניכם לציון יום הזיכרון הנוכחי? מדוע?

מחנכים

יום הזיכרון ה-20 לרצח ראש הממשלה יצחק רבין | י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.1995
يوم الذكرى ال-٢٠ لاعتقال رئيس الحكومة اسحاق رابين

המחנכים
הישראלי
יום השנה לרצח ראש הממשלה יצחק רבין
חבר יצחק רבין

שברים וסדקים בחברה הישראלית

- ❑ הכיתה תתחלק לקבוצות בנות 5–6 משתתפים.
- ❑ כל קבוצה תקבל כרטיסיית שאלות ותתבקש למלא אותה.*
- ❑ בתום 15–20 דקות של עבודה קבוצתית, תציג כל קבוצה את תוצרי הפעילות בפני המליאה הכיתתית.

*למורה: אפשר לבחור מראש שאלות עבור העבודה הקבוצתית מתוך ההיצע הקיים בשקופיות 17–18.

שברים וסדקים בחברה הישראלית

הביטו בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון השלושים ליצחק רבין.

☐ מה לדעתכם הרכיב הנוכח בכרזה? האם מדובר בשברים או בסדקים? מה ההבדל בין השניים?

☐ מה מסמלים השברים או הסדקים בעיניכם?

☐ אם נאמץ את האפשרות כי השברים או הסדקים מסמלים אירועים שקרו בחברה הישראלית ובמדינת

ישראל: ערכו רשימה של 5-7 אירועים שסדקו סדקים או גרמו לשברים בחברה הישראלית, וסדרו אותם

על פני ציר זמן באופן כרונולוגי.*

☐ איזה מענה, אם בכלל, ניתן לאירועים שציינתם?

*אפשר להיעזר באתר המחזאון הישראלי במרכז יצחק רבין

שברים וסדקים בחברה הישראלית – המשך

- ☐ מהם קווי הדמיון והשוני בין האירועים?
- ☐ האם אפשר לתקן שברים או סדקים כאלה? כיצד?
- ☐ קראו את דבר היוצרים שעיצבו את הכרזה. מה דעתכם? האם אתם מסכימים עימם? נמקו.
- ☐ הביטו בשקופית: איזה ערך עומד מאחורי כל אחת מהכרזות? אילו פעולות יכולות לבטא כל ערך?
- ☐ בחרו את אחד האירועים שהגדרתם כ"אירועים משבריים": אילו פעולות יכלו לדעתכם למנוע אותו? אילו פעולות היה נכון לנקוט אחריו כדי "לתקנו"?

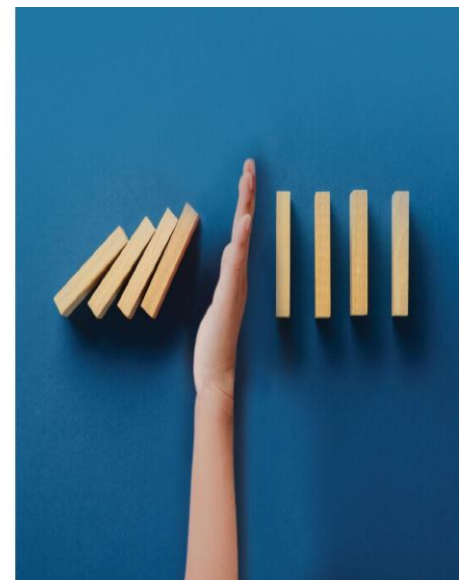
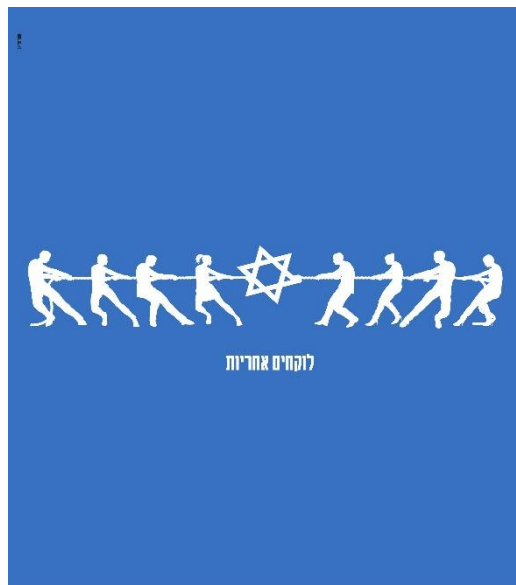

שברים וסדקים בחברה הישראלית - המשך

2

1

4

3

חומרי ערכת הפעילות מוגנים בזכויות יוצרים בכפוף לחוק זכויות יוצרים, התשס"ח – 2007.
מרכז יצחק רבין עשה כל מאמץ לאתר את בעלי זכויות היוצרים ושמם.
השימוש ביצירות שבעל זכויות היוצרים בהן אינו ידוע או לא אותר נעשה על פי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים.
בכל מקרה של טעות או השמטה, או אם זיהיתם יצירה שאתם בעלי הזכויות בה, יש לפנות למרכז יצחק רבין בכתובת info@rabincenter.org.il.

© כל הזכויות שמורות למרכז יצחק רבין לחקר ישראל